מאי לאו אסון ממש לא דין אסון איכא דאמרי איתיביה רבי יוחנן לר"ל [1]ולא יהיה אסון ענוש יענש מאי לאו דין אסון לא אסון ממש אמר רבא ומי איכא למ"ד חייבי מיתות שוגגין חייבים והא תנא [א]דבי חזקיה [א]מכה אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה לא חילקת בו בין בשוגג בין במזיד בין מתכוין לשאין מתכוין בין דרך ירידה לדרך עלייה לפוטרו ממון אלא לחייבו ממון אף מכה אדם לא תחלוק בו בין בשוגג בין במזיד בין מתכוין לשאין מתכוין בין דרך ירידה לדרך עלייה לחייבו ממון אלא לפוטרו ממון אלא כי אתא רבין אמר [ב]חייבי מיתות שוגגין כולי עלמא לא פליגי דפטורין כי פליגי בחייבי מלקות שוגגין ודבר אחר [ג]רבי יוחנן אמר חייב חייבי מיתות איתקוש חייבי מלקיות לא איתקוש ריש לקיש אמר פטור בפירוש ריבתה תורה חייבי מלקיות כחייבי מיתות היכן ריבתה תורה [ג]אמר אביי אתיא [2]רשע [3]רשע רבא אמר אתיא מכה מכה אמר ליה רב פפא לרבא [ג]הי מכה אילימא [4]ומכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת האי בקטלא כתיב אלא האי מכה [5]מכה נפש בהמה ישלמנה נפש תחת נפש וסמיך ליה [6]ואיש כי יתן מום בעמיתו [ז][כאשר עשה כן יעשה לו] והאי לאו מכה היא אנן הכאה הכאה קאמרינן והא כי כתיב בחובל בחבירו הוא דכתיב וחובל בחבירו בר תשלומין הוא אם אינו ענין להכאה שיש בה שוה פרוטה [ד]תנהו ענין להכאה שאין בה שוה פרוטה

סוף

מאי לאו אסון ממש. אם לא מתה האשה יענש הנוגף בדמי ולדות הא אם מתה לא יענש ואפי' לא התרו בו וקשיא לר' יוחנן: **לא דין אסון.** הכי קאמר קרא אם אין משפט מות לנוגף כגון שלא מתה האשה או מתה ולא התרו בו ענוש יענש: **מכה אדם ומכה בהמה.** מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם לא ישלם אלא יומת הקיש פטור ממון דמכה אדם לחיוב ממון דמכה בהמה מה מכה בהמה אין לך בו חילוק [ה]לחיוב אף מכה אדם אין לך בו חילוק [ו]לפטור. מכה בהמה לעולם חייב דאמרי' בב"ק (דף כו:) פצע תחת פצע[ז] לחייב על השוגג כמזיד ואונס כרצון: **שאין מתכוין.** אין בו חיוב מיתה באדם: **דרך עלייה.** שהכהו בהגבהת ידו או שחתכו בחרבו מלמטה למעלה: **בין דרך ירידה לדרך עלייה.** משום דגבי גלות דהורג בשוגג איכא חילוק בין דרך ירידה לדרך עלייה כדאמרי' במכות (דף ז:) כל שבדרך ירידתו גולה דכתיב[ח] ויפל עליו עד שיפול כדרך נפילה: **כולי עלמא לא פליגי דפטור.** מדתנא דבי חזקיה: **חייבי מיתות איתקוש.** למכה בהמה: **אתיא רשע רשע.** נאמר בחייבי מיתות אשר הוא רשע למות ונאמר בחייבי מלקות והיה אם בן הכות הרשע: **רבא אמר אתיא מכה מכה.** דמלקות נמי איתקוש למכה בהמה ולאו מגזרה שוה דחייבי מיתות ילפינן: **ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו.** והאי יעשה לו מלקות קאמר. ולקמן פריך והא חובל בחבירו בתשלומין ולא מלקות: **והאי.** מלקות לאו מכה כתיב אלא כי יתן מום ומאי אתיא מכה מכה דקאמר רבא: **הכאה הכאה קאמרינן.** ומום ע"י הכאה הוא ניתן: **וחובל בחבירו בר תשלומין הוא.** והיכי מוקמת ליה את במלקות ופטור ממון: **אם אינו ענין.** האי קרא: **להכאה שיש בה שוה פרוטה.** ולתשלומין דהא מקרא דבתריה ילפינן דכתיב ביה כן ינתן בו דבר הניתן מיד ליד: **תנהו ענין.** להאי כן יעשה לו: **להכאה שאין בה שוה פרוטה.** ולמלקות ואיתקיש למכה בהמה שלא תחלוק בו:

סוף

מאי לאו אסון ממש. אע"ג דסיפיה דקרא דאם אסון יהיה ע"כ היינו דין אסון כדכתיב ונתת נפש וגו' מ"מ לא יהיה אסון הוה משמע ליה אסון ממש אי נמי אם אסון יהיה נמי בעי למימר דהוי אסון ממש ודריש ונתת נפש וגו' היינו ממון: **ומי איכא למאן דאמר חייבי מיתות שוגגין חייבין והא תנא דבי חזקיה וכו'.** וא"ת והא אמרינן בפ' הנשרפין (סנהדרין עט: ושם) תנא דבי חזקיה מפקא מדרבי ומפקא מדרבנן אלמא פליגי תנאי אתנא דבי חזקיה וי"ל דלענין ממון אחר אית להו לכולהו היקישא דתנא דבי חזקיה ולא פליגי עליה [ט]אלא במאי דקתני בין מתכוין לשאינו מתכוין דמשמע בין מתכוין להרוג האשה בין אין מתכוין להורגה אלא להרוג את חברו והרגה דבכל ענין פטור מדמי האשה דלענין ממון אחר כבר תנא דלא תחלוק בין שוגג בין מזיד והיינו דמפקא מדרבי ומדרבנן דלר' נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב ממון ולרבנן חייב מיתה ולתנא דבי חזקיה פטור ממיתה וממון אבל קשה לרבינו יצחק דבריש הנחנקין (שם פד:) אמרינן הניחא למאן דאית ליה דתנא דבי חזקיה אבל למאן דלית ליה כו' משמע דאיכא תנא דפליג ואומר רבינו יצחק דהיינו רבי חגא מדרומא דאייתי מתניתא בידיה כדאמרינן בפרק שור שנגח ארבעה וחמשה (ב"ק מג. ושם) דשני אנשים כי נתכוונו זה לזה אע"פ שיש אסון באשה יענשו בדמי ולדות אלמא לית ליה היקישא דבין שוגג למזיד והא דקאמר מי איכא למאן דאמר כו' היינו משום דתנא דבי חזקיה עיקר שהיה שונה ברייתות של רבי חייא שהיה אביו כדמוכח בסוף פרק הבא על יבמתו (יבמות סה:) והן עיקר ומותבינן תיובתא מינייהו ולרשב"א נראה דמשום הכי קא פריך ליה מתנא דבי חזקיה משום דרבי יוחנן מוקי מתניתין (לעיל לג:) בשלא התרו בו וקתני סיפא דחייבי מיתות פטורין °א"כ מתני' סברה דחייבי מיתות שוגגין פטורין דאי סיפא מיירי בשהתרו בו ליפלוג בחייבי מלקיות גופייהו והוה מצי למיפרך ממתני' אלא דלא מצי למיפרך אלא מדיוקא ולהכי פריך ליה מתנא דבי חזקיה ומתניתין סמיך ולפי זה מצינן למימר דמפקא מדרבי ורבנן בכולה מילתא ועוד אומר רשב"א דר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה לקמן בפירקין (דף לז:) [י]הוא תנא דלית ליה דתנא דבי חזקיה וצריך לומר דלתנא דבי חזקיה לא יהיה אסון היינו אסון ממש וקרא דאם אסון יהיה היינו דין אסון כגון שנתכוין לאשה דאם לא נתכוין לה פטור ממיתה וממון לתנא דבי חזקיה א"כ לא קאי קרא דאסון אאשה אלא אחברו שנתכוין לו ולא איירי קרא שנתכוין להרוג את זה והרג את זה ובפ' הנשרפין דדייק לר"ש דפטר נתכוין להרוג את זה והרג את זה היכי מפרש קראי הוה מצי למימר כדפרישית אלא אליבא דר"א דאמר קראי בנתכוין להרוג את זה והרג את זה דייק: **אף מכה אדם לא תחלוק בו כו'.** וקרא דלא יהיה אסון דאשמעינן דלא ישלם דמי ולדות בהדי מיתה והא נמי דדרשינן בשילהי פרק כיצד הרגל (ב"ק כו.) עליו ולא על האדם דלא תשקול מיניה ממונא ותקטליה על הרציחה לחוד וקרא דלא תקחו דדרשינן מיניה דלא תשקול ממונא מיניה ונפטריה אצטריכו כולהו דלא מצי למילף מהיקישא דתנא דבי חזקיה כדפירש בקונטרס לקמן (דף לח.) דממכה בהמה לא מצי למילף פטור ממון דאדרבה חיוב היה לו למילף דמכה בהמה חייב להכי איצטריך למכתב כולהו והכי ילפינן מה מכה בהמה לא חלקת במה שכתוב בו דהיינו חיוב דבכל ענין חייב אף מכה אדם כל עניני פטור ממון שכתוב בו לא תחלוק בין שוגג בין מזיד ובין דרך עלייה לדרך ירידה ושוגג למזיד היינו ממון אחר בהדי מיתה ודרך עלייה וירידה בכל ענין לא תשקול ממונא מיניה ונפטריה כדאמרינן לקמן ומתכוין לשאין מתכוין לענין דמי האשה: **רבא אמר אתיא מכה מכה.** תימה לרבא לית ליה הכא גזרה שוה דרשע רשע וכן ר' יוחנן ולקמן (דף לז.) נמי מצרכינן חד קרא למיתה וממון וחד למלקות וממון ולא ילפינן מלקות וממון ממיתה וממון בגזרה שוה דרשע רשע וסתמא דהש"ס דריש ליה בפ"ק דמכות (דף ה:) גבי אין עדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין על פיהן דאמרינן חייבי מלקיות מנין אתיא רשע רשע וברייתא נמי איכא בר"פ אחד דיני ממונות (סנהדרין לג: ושם) גבי דיני נפשות מחזירין לזכות אבל לא לחובה דאמרינן חייבי מלקיות מנין אתיא רשע רשע תניא נמי הכי כו' ור' יהודה נמי דריש ליה בהחובל (ב"ק פו: ושם) גבי וכן היה ר"י פוטרו פירוש את הסומא מחייבי גליות ומחייבי מלקיות ומחייבי מיתות ב"ד וגמר התם חייבי מיתות ב"ד מרוצח רוצח וחייבי מלקיות אתיא רשע רשע ורבנן דפליגי עליה התם לאו משום דלית להו רשע רשע אלא משום דמחייבי ליה כחייבי מיתות ב"ד וי"ל דרבא ור' יוחנן אית להו [כ]בכ"מ גז"ש דרשע רשע בדבר שהוא בגוף המלקות אבל הכא לענין פטור ממון שהוא עם המלקות וכן לקמן לא ילפינן רשע רשע וטעמא משום דקרא מוכח דרשע כתיב לענין מלקות והיה אם בן הכות הרשע והא דדריש מכה מכה משום דמכה גבי תשלומין כתיב שנאמר מכה בהמה ישלמנה ואביי אית ליה גזרה שוה דרשע רשע בכ"מ וסוגיא דלקמן כרבא ודלא כאביי ואביי מוקי קרא במיתה ומלקות כר"מ דלמלקות וממון לא צריך קרא דאתיא רשע רשע ואם תאמר ר' יוחנן אמאי לא דריש מכה מכה הא ברייתא היא בריש החובל (שם פג: ושם) וי"ל דסבר כאידך תנאי דהתם דלא דרשי מכה מכה אלא ילפי מאידך קראי דלאו עין תחת עין ממש: **וכתיב ואיש כי יתן מום וגו'.** אית דגרסי וסמיך ליה ולא מגזרה שוה יליף אלא מסמוכין וכן משמע קצת מדסביק קרא דמכה בהמה ישלמנה ונקיט קרא אחרינא ומיהו מדפריך בריש החובל (שם פג:) מאי חזית דילפת ממכה בהמה נילף ממכה אדם משמע דגזרה שוה הוא והא דהדר ביה מקרא קמא משום דאיצטריך למהדר ממכה אדם ולאתויי כי יתן מום בעמיתו הדר ביה נמי ממכה בהמה ישלמנה ומייתי מכה נפש בהמה דסמיך ליה אי נמי משום דאיצטריך קרא קמא לכדתנא דבי חזקיה ולמאן דלית ליה נמי איצטריך מה מכה בהמה לרפואה פטור אף מכה אדם כו' כדאמרינן בריש הנחנקין (סנהדרין פד: ושם):

אם

עין משפט נר מצוה

מ א ב מיי' פ"א מהל' נערה בתולה הל' יג ופ"ד מהל' חובל הל' ז סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תכג סעיף ד:

מא ג מיי' פ"א מהל' נערה בתולה הל' יא ופ"ג מהל' גניבה הל' א סמג עשין נד:

מב ד מיי' פ"ד מהל' חובל הל' ט ופ"ה הל' ג סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תכ סעי' ג:

תוספות רי"ד

א"ר ומי איכא למ"ד חייבי מיתות שוגגין חייבין והתנא דבי חזקי' מכה אדם ומכה בהמה ישלמנה מה מכה בהמה לא חלקת בה בין בשוגג בין במזיד בין מתכוין לאינו מתכוין בין דרך ירידה לדרך עלייה לפוטרו ממון אלא לחייבו ממון אף מכה אדם לא חלקת בו בין שוגג למזיד בין מתכוין לא"מ בין דרך ירידה לד"ע לחייבו ממון אלא לפוטרו ממון. פי' המורה (מכה אדם) מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם לא ישלם אלא יומת הקיש פטור ממון דמכה אדם לחיוב ממון דמכה בהמה. מה מכה בהמה אין לך בו חילוק לפטור מלשלם דאדם מועד לעולם בין ער ובין ישן בין שוגג בין מזיד אף מכה אדם אין לך בו חילוק לחיובא ומכה בהמה לעולם חייב דאמרי' בב"ק פצע תחת פצע לחייב השוגג כמזיד ואונס כרצון פי' שאין מתכוין אין בו חיוב מיתה באדם פי' דרך עלי' שהכהו בהגבהת ידו או בחרבו ממטה למעלה פי' בין דרך עליה וכו' משום דגבי גלות דהורג בשוגג איכא חילוק בין דרך ירידה לדרך עלייה. כדאמרי' במס' מכות כל שבדרך ירידתו גולה דכתיב ויפל עליו עד שיפול בדרך נפילה: אלא כי אתא רבין אמר ח"מ שוגגין דכ"ע לא פליגי דפטירי פי' מדתנא דבי חזקי' כי פליגי בחייבי מלקות שוגגים וד"א ר"י אמר חייבי מיתות איתקוש [חייבי מלקות לא איתקוש] ור"ל אמר פטור בפירוש רבתה תורה חייבי מלקות כחייבי מיתות היכן ריבתה אביי אמר רשע רשע פי' נאמר בחייבי מיתות אשר הוא רשע למות ונאמר בח"מ והי' אם בן הכות הרשע. רבא אמר אתיא מכה מכה פי' דחייבי מלקות נמי איתקש למכה בהמה ולא מג"ש דח"מ ילפינן וקי"ל כר"י:

מסורת הש"ס

א) לקמן לח. ב"ק לה. סנהדרין עט: פד:, ב) [סנהדרין י. וש"נ], ג) ב"ק פג:, ד) [רש"ל], ה) ס"א לפטור. רש"ל, ו) ס"א לחיוב. רש"ל, ז) [שמות כא], ח) [במדבר לה], ט) [וטעמא דרבי דדריש ונתת וגו' ממון ורבנן דרשי נפש ממש ולהכי לא מצי לאוקמי הקישא לאין מתכוין אבל לענין שוגג ומזיד כולהו אית להו הקישא. ת"י], י) [ועיין לקמן תוס' לח. ד"ה אבל סימא], כ) ובפ' קמא דסנהדרין דקאמר מ"ט דר' ישמעאל דאמר מלקות בכ"ג אביי אמר אתיא רשע רשע רבא אמר מלקות תחת מיתה עומדת לא משום דלית ליה כו' אלא משום דא"ל כדאמר בפ"ק דמכות גבי ואין משלשין במכות וגבי מחזירים לזכות לא בעי למימר דתחת מיתה עומדת דשמא במיתה דוקא משום דכתיב ושפטו העדה והצילו. ת"י עה"ג,

תורה אור השלם

1. וְכִי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בִּפְלִלִים: שמות כא כב

2. וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לָמוּת כִּי מוֹת יוּמָת: במדבר לה לא

3. וְהָיָה אִם בִּן הַכּוֹת הָרָשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט וְהִכָּהוּ לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר: דברים כה ב

4. וּמַכֵּה בְהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה וּמַכֵּה אָדָם יוּמָת: ויקרא כד כא

5. וּמַכֵּה נֶפֶשׁ בְּהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ: ויקרא כד יח

6. וְאִישׁ כִּי יִתֵּן מוּם בַּעֲמִיתוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יֵעָשֶׂה לּוֹ: ויקרא כד יט

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ומי איכא וכו' א"כ מתני' סברה. כעין זה בב"מ דף ח ע"ב תוס' ד"ה מנהיג לחודיה:

מוסף רש"י

והא תני דבי חזקיה מכה אדם ומכה בהמה וגו'. ראה לקמן לח א. **האי בקטלא כתיב.** ותשלומין אין שם (ב"ק פג:). **הכאה הכאה קאמרינן.** אע"ג דקראי לא דמו גמרינן גזרה שוה כדתני דבי ר' ישמעאל ושב הכהן ובא הכהן, ומכה אדם דקתני הכי הכאה הוא דקאמר ומכי יתן מום גמר, דמום ע"י הכאה בא (שם).

סוף סוף לאו בר תשלומין הוא (א) לא צריכא דבהדי דמחייה קרע שיראין דיליה א"ל רב חייא לרבא ולתנא דבי חזקיה דאמר מכה אדם ומכה בהמה ממאי דבחול כתיב וליכא לאיפלוגי דלמא בשבת כתיב דבבהמה גופה איכא לאיפלוגי לא ס"ד דכתיב [1]ומכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת היכי דמי אי דלא אתרו ביה מכה אדם אמאי יומת אלא פשיטא דאתרו ביה ואי בשבת מכה בהמה ישלמנה אלא לאו בחול א"ל רב פפא לאביי (א)לרבה דאמר חידוש הוא שחידשה תורה בקנס ואף על גב דמיקטיל משלם מתניתין כמאן מוקים לה אי כר"מ קשיא בתו אי כרבי נחוניא בן הקנה קשיא אחותו אי כר' יצחק קשיא ממזרת הניחא אי סבר לה כר' יוחנן הוא נמי מתרץ לה כר' יוחנן אלא אי סבר כר"ל היכי מתרץ לה על כרחך כר' יוחנן ס"ל א"ל רב מתנא לאביי לר"ל דאמר בפירוש ריבתה תורה חייבי מלקיות כחייבי מיתות מאן תנא דפליג עליה דרבי נחוניא בן הקנה אי ר"מ אי רבי יצחק: ת"ר עריות ושניות לעריות אין להן לא קנס ולא פיתוי [א]הממאנת אין לה לא קנס ולא פיתוי איילונית אין לה לא קנס ולא פיתוי והיוצאת משום שם רע אין לה לא קנס ולא פיתוי מאי עריות ומאי שניות לעריות אילימא עריות

עריות

רש"י

סוף סוף. האי לא תחלוק בו לחייבו ממון טעמא משום דאין בו כדי תשלומין ולא משום היקישא אבל היכא דיש בה שוה פרוטה אימא תחלוק: **לא צריכא.** להכי איתקש: **דבהדי דמחייה קרע שיראין וכו'.** כלומר ואשמועינן דלוקה משום חבלה ופטור מתשלומי קריעה לא שנא התרו בו ולא שנא לא התרו דלא לקי פטור מתשלומין מהיקישא דלא תחלוק: **ממאי דבחול כתיב.** דפשיטא ליה דמכה בהמה בין שוגג בין מזיד חייב לשלם: **דלמא בשבת כתיב.** ועל כרחך אשוגג כתיב קרא דאי במזיד הו"ל מתחייב בנפשו ופטור מן התשלומין: **איכא לאיפלוגי.** בין שוגג למזיד: **לא ס"ד.** דבשבת כתיב ובשוגג: **ואי בשבת מכה בהמה ישלמנה.** בתמיה: **אלא לאו בחול.** דליכא לפלוגי ואיתקש לה מכה אדם שלא תחלוק בו ואפי' אינו חייב מיתה: **לרבה דאמר.** לרבי מאיר חדוש הוא כו': **מתניתין כמאן מוקים.** לשנויי רומיא[ב] דרמינן עלה דאלו הן הלוקין וקיימא לן דאין לוקה ומשלם: **אי כר' מאיר.** דאמר לוקה ומשלם וכדשנינהו ריש לקיש[ג]: **קשיא בתו.** דבשלמא לריש לקיש דאוקמה[ד] להיא דגנב וטבח בשבת בטובח על ידי אחר אבל בטובח על ידי עצמו לא משלם לא קשיא דמת ומשלם לית ליה לר' מאיר אפי' בקנס אלא לרבה קשיא בתו דקנס הוא וקתני מתניתין[ה] פטור: **ואי כר' נחוניא בן הקנה.** דאית ליה נמי לוקה ומשלם כר' מאיר מדקאמר[ו] יום הכפורים כשבת יה"כ הוא דפטור מתשלומין ומשום כרת דאית ביה ומג"ש דאסון אסון אבל משום לאו ומלקות דאית ביה לא פטר ומתניתין נמי דאית ליה לוקה ומשלם דידיה הוא ומת ומשלם לית ליה אפי' בקנס: **קשיא אחותו.** נהי נמי דמשום מלקות לא פטר ליה ליפטריה משום כרת: **ואי כרבי יצחק.** תוקמה דאמר במסכת מכות (דף יד.) אין חייבי כריתות בכלל מלקות מ' ולית ליה האי דאלו הן הלוקין הבא על אחותו ומשום הכי חייבין בתשלומין: **קשיא ממזרת.** דהכל מודים שהוא במלקות וקתני [כט.] אית לה קנס: **הניחא אי סבר.** רבה כר' יוחנן [לד:] כשלא התרו בו דמשלם דחייבי מלקיות שוגגין ודבר אחר חייב: **איהו נמי.** מוקי למתני' בשלא התרו בו כר' יוחנן: **אלא אי סבר לה.** בממון ומלקות דאפי' לא התרו בו פטור מממון ופליג אדרבי יוחנן וכל שכן אדעולא דאמר [לב.] אפילו התרו בו משלם ממון ואינו לוקה: **היכי מתרץ לה.** לא כר' יוחנן ולא כעולא ולא כריש לקיש: **על כרחך.** אי סבירא ליה בממון ומלקות דלוקה ואינו משלם כרבי יוחנן סבירא ליה בשוגגים דמשלם ממון ומוקי לה בשלא התרו בו: **לריש לקיש דאמר בפירוש ריבתה תורה כו'.** דחייבי מלקיות שוגגין פטורין מלשלם: **מאן תנא דפליג אדר' נחוניא.** ומחייב תשלומין בחייבי כריתות כגון ההיא דשבועות ושהדליק גדיש ביה"כ חייבין בפרק שבועת העדות (שבועות לג.) ומתני' דהכא דקנסה באחותו ונהי נמי דלית ליה אסון אסון למיפטריה משום כרת ליפטריה משום לאו בין התרו בו בין לא התרו בו דאין כרת בלא לאו חוץ מפסח ומילה דבשלמא ר' יוחנן מוקי לה אפילו כרבנן דפליגי עליה דרבי מאיר דאמרי אין לוקה ומשלם והני בשלא התרו בו אלא לריש לקיש כמאן מוקי לה: **אי רבי מאיר.** דאמר לוקה ומשלם: **אי רבי יצחק.** דאמר לא שייך מלקות בחייבי כריתות וג"ש דאסון אסון לית ליה ובמאי ליפטר הילכך מתניתין דהכא על כרחך ר"מ היא ולא רבי יצחק משום דקשיא ממזרת אבל ההיא דשבועות בין כר"מ בין כרבי יצחק: **עריות ושניות.** לקמן מפרש להו: **קנס.** דאנוסה: **פיתוי.** דמפותה: **הממאנת.** בבעלה כגון יתומה קטנה שהשיאתה אמה ומיאנה בבעלה: **אין לה קנס.** שאינה בחזקת בתולה הואיל וניסת: **איילונית.** שאין לה סימני נערות לעולם ואינה יולדת. לשון איל זכר דוכרניתא דלא ילדה (לעיל דף יא.): **אין לה קנס.** לפי שאין קנס אלא לנערה וזו שלא תביא שערות לעולם כל כ' שנה היא בחזקת קטנה ומשם ואילך בוגרת: **והיוצאת משום שם רע.** קס"ד שלא מצא לה בעלה בתולים. ולקמן [לו:] פריך בת סקילה היא:

עריות

תוספות

אם אינו ענין להכאה שיש בה שוה פרוטה. וא"ת והא איצטריך להכי דמהכא נפקא לן חובל בחברו לתשלומין בריש החובל (ב"ק פג: ושם) וי"ל דהך סוגיא כאידך תנאי דהתם דמפקי החובל בחברו לתשלומין מקרא אחרינא: **דלמא** בשבת כתיב דבבהמה גופה כו'. וא"ת א"כ היקישא למה לי וי"ל דאתיא לבין דרך ירידה לדרך עלייה דלא שייך לפלוגי גבי שבת: **אלא** לאו בחול. וא"ת בחול נמי מצינן למימר דבהדי דמחייה לבהמה הרג את האדם ולא אתרו ביה משום אדם ואפי' בשבת נמי מצינן למימר דאתרו ביה משום בהמה ולא אתרו בו משום שבת וי"ל דמ"מ ילפינן שפיר דמה מכה בהמה לא חלקת בין שוגג בהכאתה למזיד בהכאתה אף אדם לא תחלוק בו בין מזיד בהכאתו לשוגג בהכאתו א"נ הואיל ומכה אדם איירי באתרו ביה מכה בהמה נמי איירי בכל ענין דאתרו ביה ולהכי לא מצי איירי בשבת ולא בהרג אדם עמה: **מתניתין** כמאן מוקי לה. [ז]תימה תיקשי ליה לרב פפא גופיה דאיהו סבר לעיל (דף לד:) כרבה דאמר היתה פרה גנובה לו כו' ועוד קשה דלישני כעולא דמאי דפירש בקונ' דאי סבר כריש לקיש דחייבי מלקיות שוגגין פטורין כ"ש דפליג אדעולא זה אינו נראה דלמא בממון אחר סבר כריש לקיש אבל בממונא דההוא מילתא גופיה משלם ממון ומיפטר ממלקות מג"ש דתחת תחת [ח]ונראה דרב פפא אפי' סבר כר"ל מצי לשנויי כדעולא כדפרישית אבל לאביי פריך שפיר דלית ליה דעולא דהא מוקי לעיל תחת לדרשא אחרינא ולהכי קשיא ליה אי ס"ל כר"ל מתני' כמאן מוקי לה: **אי כר'** נחוניא קשיא אחותו. לא מצי למימר קשיא ממזרת ואחותו דע"כ כר"מ ס"ל מדנקט יום הכפורים כשבת וה"ל למימר יו"ט כשבת וכ"ש יום הכפורים אלא ודאי ס"ל או כר"מ דאמר לוקה ומשלם או כר' יצחק דאמר אין מלקות בחייבי כריתות הלכך לא נקט יו"ט דמיניה לא הוה שמעינן יוה"כ שאין בו מלקות וכיון דלא הוי כרבנן לא מוקמי ליה כרבי יצחק אלא כר"מ ולא תיקשי ממזרת: **אי** כרבי יצחק קשיא ממזרת. לא הוצרך לומר אי כרבנן דלדידהו קשיא ממזרת ואחותו ולא מצי למימר נמי דמתני' כרבי עקיבא דסבר עדים זוממין קנסא ואית ליה לוקה ומשלם ולית ליה מת ומשלם דלרבי עקיבא מצינן למימר דלא גמר עדים זוממין ממוציא ש"ר אע"ג דהוי קנסא מקנסא כדפרי' לעיל (דף לג. ד"ה דאין) ואית ליה שפיר כרבנן דלוקה ואינו משלם: **מאן** תנא דפליג עליה דרבי נחוניא אי ר' מאיר אי רבי יצחק. תימה דלריש לקיש בהדיא פליג ר"מ ארבי נחוניא דהא מוקים מתני' כר"מ וקתני דיש קנס בחייבי כריתות וי"ל דידע שפיר דר"מ פליג עליה אלא דק"ל דרבנן לא מצינן למימר דפליגי עליה אבל לר' יוחנן אתי שפיר: **לא** קנס ולא פיתוי. אית דגרס ולא אונס משום דפיתוי נמי קנס הוא ואומר ר"י דגרסי' ליה דשייך למיקרי לאונס קנס טפי מלפיתוי משום דאונס שותה בעציצו (לקמן דף לט.):
הממאנת אין לה לא קנס. פירש בקונט' לפי שהיא בחזקת בעולה וקשה לר"י דא"כ היכי דייק לקמן הא קטנה בעלמא אית לה דלמא ה"ק הממאנת אין לה קנס אם בא עליה כשהיא נערה הא נערה בעלמא אית לה ומיהו אין להקשות אמאי נקט ממאנת ה"ל למינקט כל אשה שניסת ונתגרשה דהא איכא למ"ד לקמן (דף לח.) דאפי' אם נתארסה ונתגרשה אין לה קנס ונראה לר"י דה"פ אין לה לא קנס ולא פיתוי אם אנסה בעלה או פיתה אותה כשהיתה תחתיו קודם מיאון אע"ג דכשמיאנה איגלאי מילתא שלא היתה אשתו והשתא דייק שפיר לקמן הא קטנה בעלמא אית לה אבל קשה לר"י מהא דקאמר בסמוך וכ"ת כולה ר"מ היא ובממאנת סבר לה כרבי יהודה והשתא כיון דאיירי שבא עליה בעלה כשהיא נערה שוב אינה יכולה למאן דמודה רבי יהודה כשבעל כדאמר בפרק בא סימן (נדה נב. ושם) ותירץ ר"י דמיירי כשפירש בהדיא שאינו בועל לשם קידושין ועוד דפיתוי ואונס לאו לשם קידושין הוא דבההיא לא מודה רבי יהודה:
ולא פיתוי. קשה לרשב"א אמאי נקט פיתוי למאי דמוקי לה בסמוך בנערה הא כל נערה מפותה אין לה קנס דמחלה אפי' נערה שאינה ממאנת ויש לומר דנקט אין לה פיתוי אגב דנקט באידך:

אבל

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פ"א מהל' נערה בתולה הל' ט סמג עשין כד טור אה"ע סי' קעז:

תורה אור השלם

1. וּמַכֵּה בְהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה וּמַכֵּה אָדָם יוּמָת: ויקרא כד כא

מוסף רש"י

חידוש הוא שחידשה תורה בקנס. כל משפט קנס חידוש הוא הלכך אע"ג דמיקטיל נמי לא מיפטר מיניה (לעיל לד:) שאינו דין אלא גזירת מלך בעלמא (לקמן לח.).

מסורת הש"ס

א) [לעיל לד: לקמן לח.], ב) [לעיל לא:], ג) [לעיל לג:], ד) [שם], ה) [לקמן לו:], ו) [לעיל ל.], ז) [לרב פפא לא שייך למיפרך דהא לא פריך לנפשיה משום דידע דסבר כר' יוחנן דלא דריש ג"ש דרשע ודמכה וכ"מ קצת דקאמר הי מכה. ת"י], ח) לפי' ר"י דלעיל אתי שפיר דרשב"ל מוקי לה כר"מ אבל רבה כמאן מוקי לה אי כר' נחוניא קשיא אחותו דלדידיה אחותו לית לה קנס דחד ריבויא מוקי לחייבי לאוין וחד ליבמה לשוק אי כדפי' רשב"א לעיל (דף ל.) קשיא אחותו דאי נוקי חד קרא לחייבי כריתות א"כ חייבי מיתות נמי ולמה שהביא מהר"מ לעיל בתוס' אתי טפי שפיר אי ר' יצחק קשיא ממזרת דלדידיה מוקמינן חד לחייבי עשה וחד לחייבי כריתות הניחא אי סבר לה כר' יוחנן אלא אי סבר כרשב"ל דחייבי מלקות שוגגין פטורין א"כ איצטריך תרי ריבויי חד לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין והא דלא קאמר אי כרבנן קשיא אחותו משום דעיקר קושיא כבר הקשה לרבנן לעיל והא קי"ל דאין לוקה ומשלם ולכך לא חזר והקשה. ת"י עה"ג,

הגהות הב"ח

(א) גמ' תשלומין הוא (לא צריכא) תא"מ ונ"ב ס"א הא לא קשיא: